

Panun näkymiä

Chopinia nähtynä ja kuultuna.

On kuin helmenkirkkaita pisarointa putoilisi hopealautaselle . . . Hiljaa — Chopin soittaa.

Mutta seuraavassa silmänräpäyksessä on kuin husaarirykmentti karauttasi yli maankamaran . . .

Olen nähnyt kahdesti saksalaisen filmin "Chopinin jäähyväisvalssi" ja olen valmis katsomaan sen uudelleen aina, kun se kohdalle sattuu. Mutta Chopin-aihe tuntuu tyhjentymättömältä. Olen nyt kaasonut ja kuunnellut amerikkalaisen Chopin-filmauksen "Suuri unelma", joka on koko syys- ja alvikauden vaikuttavampia filmejä, mitä Ouluumme on ehtinyt. Näiden kahden filmin välillä olen nähnyt Kansallisteatterissa merkillisen näytelmän "Vieraantunut sydän", jonka on kirjoittanut mes-

tarin maamies, Jaroslaw Iwaszkiewicz, ja jonka Tauno Palo Chopinina ja Alli Somersalmi George Sandina tulkitsevat suomeksi suomalaiselle yleisölle kokonaisuutena syyskuun 1939.

Saksalainen ja amerikkalainen elokuva, puolalainen näytelmä, Chopin ranskalaisen, amerikkalaisen ja suomalaisen näyttelemänä, siinä jorunsauden pulaa kerraksi sille, joka haluaisi sanoa pari sanaa saamistaan vaikutelmista.

Kaikissa kolmessa osioloihin perustuvassa draamassa — käyttäkäämme tätä lausunaa myös filmiä, samat päähenkilöt, mutta kukin meistä — on sama kulttuurihistoriallisesti mielenkiintoinen ympäristö, näistä kolmesta variatiosta keskittyy kuvaamaan eri puolia taiteilijaystäviemme elämässä. Eräässä mielessä ovat nämä kaikki kolme vapausnäytelmiä, voimakkaan isän-

maallisen tunteen näyttämiä. Sama tunnelma, tosin taka-alalla, mutta olosuhteiden takia helposti vaistotona, teki 1939 Varsovan valloituksen jälkeen ajankohtaiseksi Kansallisteatterissamme esitetyn "Vieraantunut sydän". Chopin halusi pohjimmaltaan aina palvella isänmaata, ja hän teki sen.

Kaikissa kolmessa näkemässäni kappaleessa Chopin on peruspiirteeltään sama, jos kohta kullakin kirjailijalla, ohjaajalla ja näyttelijällä on hänestä oma käsityksensä. Mutta hänen musiikkinsa on muuttumaton. Kun Chopin makaa kuolinvuoteellaan, kysyy katkeroi unut George Sand professori Elsneriltä: "Oletteko nyt tyytyväinen?" Vanha professori myöntää olevansa sanoen, että Chopinin musiikin henki jää elämään ihmisten mielen. Musiikki hallitsee näitä kolmea kappaletta, "Jäähyväisvalssi" ensimmäistä filmiä, h-molli sonaatti näytelmää, po'oneesi "Suurta unelmaa".

Mielenkiintoista on todeta, miten eri lailla kukin kirjoittaja on käyttänyt hyväkseen George Sandin, Ranskan omalaatuksiin kuu-

luviin naiskirjailijan, elämäkerrallisia aineksia. Esimerkiksi näytelmässä "Vieraantunut sydän" Nohantiin koottu perhe on "Suuressa unelmassa" kokonaan eliminoitu ja vain päähenkilöt, kirjaileva parooni ar ja säveltäjämestari, eriste ty tuon romanttisen maatilaa rauhaan. Kuva, minkä kirjailijat aresta saamme, "Jäähyväisvalssissa" hän vain vilahdattaa näyttämöllä, on näytelmässä ja filmissä hyvin erilainen ja houkuttelee monen tutustumaan hänen omaelämäkertansa tai hänen rakastajiensa, kuten Lisztin, Mussetin ja Chopinin elämäkertoisiin.

Musikaalikirjallinen illanvietto", kirjoitti US:n Mikael 1939 näytelmän "Vieraantunut sydän" ensiillan jälkeen, ja samaa voisi sanoa ästä nyt nähtävänäme olevasta filmistä. Elävää kulttuurihistoriaa, totisesti. Koko 1830—40 lukujen Pariisi elää tapahtumien taustalla ja tuohon Ranskan kirjallisuuden köittävaan kulta-ajkaan kiintynyt katselija suorastaan riemuu see nähdessään "elävinä" edessään sellaiset taiteilijakuuluisuudet kuin Liszt, Alfred de Musset, Balzac, Victor

Hugo (vain "Jäähyväisvalssissa") jne, päästessään pistäytymään tuohon kirjallisuushis oriallisesti mielenkiintoiseen ympäristöön "Bohemikahvilan" ympärillä. En eläissäni ole nähnyt niin loisteliasta värifilmiä kuin tämä — "Kultainen kaupunki", värifilmien primuksia, on värisävylään aivan toisenlainen, vertailun ulkopuolella.

Kolme päähenkilöä, Chopin — nuori Cornel Wilde, George Sand — Merle Oberon ja professori Elsner — Paul Muni, ovat henkilösuorituksina tasaisten hyvä. Muni valloittaa ehkä eniten lämpimällä, jokaisen sydämeen vetoavalla inhimillisyydellään, riipaisevan todella oteellaan. Sand on tehty lumoavan kauniiksi ja hänen kuvansa ikäänkuin eniten käyttää hyväkseen kaikkia värifilmien tehokeinoja. Psykologinen uskot avuus tuntuu kuitenkin kärsivän hänen kuvauksessaan eniten. Maestro Lisztistä annetaan erittäin sympaa tinen kuva.

Unohtumaton ilta. Mutta ei mikään "romanttinen tarina", kuten sitä mainostetaan.

Panu.